

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพัฒนาการเรื่องสั้นลาวตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปี พ.ศ. 2540 สรุปได้ว่า สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมลาวมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเรื่องสั้นลาวอย่างชัดเจน นักเขียนลาวส่วนมากเขียนเรื่องสั้นเพื่อต้องการปลุกจิตสำนึกเชิงสังคมให้กับประชาชนลาว ได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมพร้อมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ทุกคนในสังคม กำลังเผชิญ

เรื่องสั้นลาวตั้งแต่ยุคแรกเริ่มจนถึงยุคปัจจุบัน มีพัฒนาการเป็น 4 ยุค แต่ละยุค มีพัฒนาการด้านเนื้อหา โครงเรื่องและกลวิธีการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยจะสรุปเรื่องสั้นลาวในแต่ละยุค ให้เน้นถึงพัฒนาการในแต่ละยุคสมัยอย่างชัดเจน

จากการศึกษาเรื่องสั้นลาวพบว่าเรื่องสั้นลาวเริ่มช้ากว่าเรื่องสั้นของประเทศอื่นใน แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกือบร้อยปีแต่มีข้อสังเกตว่าเรื่องสั้นลาวในยุคเริ่มแรกเริ่มด้วย แนวสังคมหรือแนวสังคมนิยมเนื้อหาสะท้อนให้เห็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมลาวที่อยู่ภายใต้ อาณานิคม จากปัญหาดังกล่าวนักเขียนลาวจึงสร้างตัวละครที่มีจิตใจรักชาติบ้านเกิดของตน ดังเช่นตัวละครในเรื่องสั้นของ *เจ้าสุภานุวงศ์* นอกจากนี้เนื้อหาในเรื่องสั้นลาวยังสะท้อนให้เห็นชีวิต อันทุกข์ยากของประชาชนลาวและปัญหาที่แสดงถึงค่านิยมที่ผิดในสังคมคือ การให้ความสำคัญกับ อำนาจเงิน เรื่องสั้นที่เสนอปัญหาดังกล่าวได้แก่เรื่องสั้นเรื่อง “ช่วยด้วย ช่วยด้วย” ของ *ดอกเกด* และเรื่อง “ไผ่ว่าเงินเป็นพระเจ้า” ของ *ดวงจำปา*

ในยุคแรกเรื่องสั้นลาวเริ่มมีนักเขียนสตรีเกิดขึ้นคือ *ดวงจำปา* และ *ดอกเกด* เรื่องสั้นของนักเขียนทั้งสองแสดงถึงปัญหาของสตรีในสังคมอย่างเด่นชัด

โครงเรื่องของเรื่องสั้นลาวยุคแรกพบความขัดแย้ง 2 ประการ

ประการแรก คือ ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับสังคมที่ตกอยู่ในอาณานิคม ปมขัดแย้งนี้คลี่คลายใน 2 ลักษณะ ลักษณะแรก พบว่าปมขัดแย้งพัฒนาเป็นการจบลงด้วยความหวัง ลักษณะที่สอง ปมขัดแย้งทั้งหมดคลี่คลายลงแต่ตัวละครเอกพบกับความผิดหวังในชีวิต

ความขัดแย้งประการที่ 2 เป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับค่านิยมที่ไม่ถูกต้องของสังคมคือ สังคมที่ให้ความสำคัญกับอำนาจเงิน ปมขัดแย้งนี้คลี่คลายลงแบบพลิกความคาดหมายหรือหักมุมจบ

กลวิธีเล่าเรื่องของเรื่องสั้นในช่วงนี้นักเขียนเริ่มนำตัวละครแบบบุคคลาธิฐานเข้ามาใช้เพื่อวิจารณ์สภาพสังคมลาว ได้แก่ เรื่องสั้นเรื่อง “ช่วยด้วย ช่วยด้วย” ของคอกเกด ใช้สุนัขเป็นตัวละคร เรื่องสั้นเรื่องนี้คอกเกด สะท้อนภาพชีวิตของประชาชนลาวที่ได้รับความทุกข์ยากเพราะการกระทำอันโหดร้ายของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายราชอาณาจักร การที่คอกเกดใช้ตัวละครแบบบุคคลาธิฐานนี้เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงชีวิตของมนุษย์ที่ทุกข์ยากในสังคมยุคนี้กับชีวิตของสุนัขข้างถนนเพื่อย้ำแนวคิดของเรื่องให้ชัดเจนขึ้นคือ แนวคิดที่ว่าชีวิตของมนุษย์ก็ไม่ต่างกับชีวิตของสุนัขข้างถนนที่ไม่มีเจ้าของ

เรื่องสั้นลาวยุคที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2508-2518

ระหว่างปี พ.ศ. 2508-2518 เป็นช่วงที่ประเทศลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส ค่อมาสหรัฐอเมริกาเข้ามาควบคุมการเมืองของประเทศลาวส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนลาวเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนลาวเริ่มมีค่านิยมใหม่ๆ เรื่องสั้นลาวในยุคที่ 2 แบ่งเป็นสองกระแส ได้แก่กระแสเรื่องสั้นลาวในเขตราชาอาณาจักรลาวและกระแสเรื่องสั้นลาวในเขตแนวลาวยุคชาติหรือเขตปลดปล่อย เรื่องสั้นทั้งสองเขตนำเสนอแนวคิดที่แตกต่างกัน

เนื้อหาของเรื่องสั้นลาวในเขตราชาอาณาจักรเป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมลาวที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากอิทธิพลตะวันตก ปัญหาที่นักเขียนให้ความสนใจคือ ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงนักเขียนมีเป้าหมายวิจารณ์ข้าราชการชั้นสูงซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่ทำการคดโกงและไม่ให้ความเป็นธรรมกับประชาชนทั่วไปหรือข้าราชการชั้นผู้น้อย

นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสถานภาพสตรีลาว ปัญหาช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ปัญหาเกี่ยวกับการเข้ามาในชีวิตในเมืองหลวงของคนชนบท

ตัวละครที่เป็นตัวแทนของประชาชนลาวในยุคที่ 2 มี 2 กลุ่มได้แก่ ข้าราชการชั้นสูงและข้าราชการชั้นผู้น้อยหรือประชาชน นักเขียนมักจะวิจารณ์ตัวละครข้าราชการชั้นสูงเนื่องจากเป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมเช่น นี้อราชกร์บังหลวง เอาเปรียบประชาชนโดยใช้ตำแหน่งในการอ้างสิทธิพิเศษ ข้าราชการที่ดีในช่วงนี้ควรเป็นข้าราชการที่ซื่อสัตย์ มีอุดมการณ์ในการทำงานแต่ข้าราชการดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยมีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความแร้นแค้น นักเขียนกล่าวถึงกลุ่มตัวละครที่เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยและประชาชนในด้านที่ขมขื่นถูกเอาเปรียบและถูกข่มเหงหรือถูกทำร้ายทางด้านจิตใจ เช่นเรื่อง “พ่อยังไม่ตาย” ของ *ดวงจำปา* ฉะนั้นนักเขียนกล่าวถึงตัวละครที่เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และชั้นผู้น้อยในลักษณะที่ตรงกันข้าม

โครงเรื่องในช่วงนี้นักเขียนเสนอให้เห็นทั้งความขัดแย้งภายนอกและความขัดแย้งภายใน ความขัดแย้งภายนอกได้แก่ความขัดแย้งระหว่างคนจนกับคนรวย เช่นในเรื่อง “เสือก” ของ *ดวงจำปา* ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับระบบราชการที่ไม่ดี เช่นเรื่อง “ราคาของความตาย” ของ *อุทิน บุนยาว* ส่วนความขัดแย้งภายในเกิดขึ้นในจิตใจของผู้หญิงสมัยนี้ ผู้หญิงต้องการบอกรักผู้ชายก่อน แสดงถึงความขัดแย้งระหว่างความถูกต้องกับความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์ การปิดเรื่องเป็นการลงจบแบบพลิกความคาดหมาย การปิดเรื่องในลักษณะดังกล่าวมีผลให้เรื่องสั้นลาวสร้างความสะเทือนอารมณ์ได้มาก แสดงถึงผลของความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ขมขื่น บางเรื่องนักเขียนใส่อารมณ์ขันแต่เป็นอารมณ์ขันที่ทำให้ความรู้สึกขมขื่นเช่นเรื่อง “เสือก” ของ *ดวงจำปา* นักเขียนลาวเล่นกับอารมณ์ความรู้สึก ความรู้สึกขมขื่นที่เกิดขึ้นกับนักเขียนมาจากการเก็บเกี่ยวจากสภาพความเป็นจริงของสังคมแล้วสะท้อนภาพของประชาชนในด้านที่ขมขื่น ความขมขื่นนี้เองเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดวรรณศิลป์หรือเป็น “วรรณศิลป์จากความขมขื่น”

กลวิธีการเล่าเรื่องยังมีการใช้ตัวละครแบบปุกลาธิฐานเหมือนในเรื่องสั้นลาวยุคแรก ได้แก่ เรื่อง “เหตุเกิด” ของ *ดวงจำปา* ตัวละครในเรื่องนี้เป็นรถยนต์สองคันเป็นตัวดำเนินเรื่อง ผู้อ่านจะรู้เรื่องราวของตัวละครที่เป็นมนุษย์อย่างละเอียดจากบทสนทนาของรถยนต์ทั้งสองคัน เหตุผลที่นักเขียนใช้ตัวละครดังกล่าวเพราะนักเขียนวิจารณ์สังคมหรือการเมืองที่ค่อนข้างรุนแรงจึงเป็นวิธีหนึ่งที่นักเขียนลาวใช้หลบหลีกปัญหาที่จะติดตามมาได้เป็นอย่างดี

สำหรับเรื่องสั้นในเขตปลดปล่อยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อสู้กู้ชาติ มีแนวการเขียนแบบสังคมนิยม (Socialist Realism) โครงเรื่องแสดงถึงความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลของทั้งสองเขตมีการปิดเรื่องด้วยความหวังว่าประเทศต้องได้รับอิสรภาพ ดังนั้นโครงเรื่องของเรื่องสั้นในเขตนี้จึงมีลักษณะเป็นสูตรสำเร็จ

ตัวละครไม่ใช่ข้าราชการชั้นสูงหรือชั้นผู้น้อยแต่เป็นทหารของกองทัพปลดปล่อยและชาวบ้านทั่วไปตามชนบทห่างไกล นักเขียนจะยกย่องความกล้าหาญของทหารปลดปล่อยจะพบว่าตัวละครของเรื่องสั้นในเขตนี้มีลักษณะที่เป็นสูตรสำเร็จเช่นเดียวกับโครงเรื่อง

เรื่องสั้นลาวยุคที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ. 2519 – 2530

เรื่องสั้นลาวยุคที่ 3 ระหว่าง พ.ศ. 2519-2530 การปกครองแบบสังคมนิยมมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางของเรื่องสั้นอย่างชัดเจน เรื่องสั้นในยุคนี้จึงพัฒนามาจากเรื่องสั้นลาวในเขตปลดปล่อย นักเขียนต้องเขียนเรื่องสั้นตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนด ขณะเดียวกันก็ชี้นำอุดมการณ์ของพรรคต่อประชาชน เมื่อนักเขียนถูกครอบงำโดยกรอบความคิดทางการเมืองเช่นนี้จึงส่งผลให้เรื่องสั้นที่พิมพ์สู่สายตาประชาชนขาดลักษณะทางวรรณศิลป์และส่งผลให้มีลักษณะเป็นสูตรสำเร็จด้านโครงเรื่องและตัวละคร

จากโครงเรื่องในเรื่องสั้นลาวยุคที่ 2 ที่เสนอความขัดแย้งที่หลากหลายในสังคมเก่าพัฒนามาสู่ความขัดแย้งที่เป็นสูตรสำเร็จคือความขัดแย้งระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับความเป็นส่วนรวม ตัวละครจะเกิดความขัดแย้งดังกล่าวภายในจิตใจและจะพบทางออกโดยกลับใจหันมาขานรับนโยบายของรัฐบาล นักเขียนไม่ใช่การปิดเรื่องแบบพลิกความคาดหมายแต่ปิดเรื่องด้วยความหวัง ดังนั้นโครงเรื่องในยุคนี้จึงเป็นโครงเรื่องแบบสูตรสำเร็จ

ตัวละครพัฒนาจากข้าราชการในระดับสูงมาสู่ชนชั้นที่หลากหลายมากขึ้นเช่นบทบาทของ “พระสงฆ์” ในเรื่อง “หากอ้ายเป็นทหาร” ของ *บุญทะนง ชมไชมน* พระสงฆ์ทำให้ตัวละครเอกเปลี่ยนความคิดจากการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนมาตอบสนองนโยบายของรัฐบาล “กรรมกร” เป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องว่ามีเกียรติเพราะเป็นผู้อุทิศแรงกายเพื่อให้ประเทศชาติเจริญ เช่นเรื่อง “คำของเห้งอ” ของ *บุญทะนง ชมไชมน* ส่วนปัญญาชนและข้าราชการในสมัยนี้มีฐานะเป็นผู้ร้ายในสังคมเช่นเรื่อง “ดอกเตอร์” ของ *วิเศษ แสงวงศึกษา*

ผู้หญิงมีบทบาทในการชักนำนโยบายของรัฐบาล จะพบว่าบทบาทของตัวละครหญิงพัฒนาจากหญิงในสังคมเก่าที่อ่อนโยนและมีค่านิยมที่ฟุ่มเฟือยมาเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็ง อดทน แข็งแกร่ง มีใจต่อสู้เท่าเทียมกับผู้ชาย เรื่องสั้นในยุคนี้มีผู้หญิงเป็นทหารและกรรมกรเป็นจำนวนมาก เช่นเรื่อง “หากอ้ายเป็นทหาร” ของบุญทะนง ชมไชยผน มีตัวละครหญิงเป็นทหาร เรื่อง “น้ำใจเอื้อยเพียงดี” ของ อุทิน บุญยาวง มีตัวละครหญิงเป็นกรรมกรที่อดทนเข้มแข็ง ดังนั้นตัวละครในยุคนี้เป็นตัวละครที่เป็นแบบฉบับของผู้ที่เปี่ยมไปด้วยอุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งตัวละครชายและหญิง

ฉากในเรื่องสั้นยุคที่ 3 พัฒนาจกฉากที่หรูหราในภัตตาคารและบ้านหลังใหญ่โต มาสู่ฉากที่เป็นห้องทุ่งตามชนบทหรือห้องนาแสดงให้เห็นบรรยากาศในการทำนารวมหมู่ของชาวบ้าน รวมทั้งสถานที่ก่อสร้างซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของกรรมกรเช่น ถนน

เรื่องสั้นลาวยุคที่ 4 ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2540

เรื่องสั้นลาวระหว่างปี พ.ศ. 2531-2540 เป็นเรื่องสั้นในยุคที่ 4 หรือยุคปัจจุบัน เริ่มคลี่คลายจากกรอบสังคมนิยมมาสู่แนวเรื่องที่สะท้อนภาพชีวิตสังคมลาวสมัยใหม่ภายใต้บรรยากาศของความเจริญด้านวัตถุและแบบแผนการใช้ชีวิตแบบใหม่ในกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์

เนื้อหาของเรื่องสั้นลาวยุคปัจจุบันพัฒนาจากเนื้อหาแบบสังคมนิยมมาสู่เนื้อหาที่กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ในความเป็นจริงแล้วถ้าพิจารณาถึงปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในขณะนี้จะพบว่าปัญหาเดิมที่เคยเกิดขึ้นแล้ว ในเรื่องสั้นยุคที่ 2 เช่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาชาวชนบทอพยพเข้ามาทำงานในเมืองหลวง ปัญหาเกี่ยวกับค่านิยมที่ผิดในสังคมเป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าปัญหาเดิมที่ยังคงอยู่ในสังคมรวมทั้งค่านิยมเก่ายังคงอยู่ไม่หมดสิ้นในสังคม ดังนั้นการปกครองสังคมนิยมในยุคที่ผ่านมา ไม่สามารถกำจัดซากเดนเก่าๆ ออกจากสังคมลาวได้ นอกจากนี้เรื่องสั้นลาวยังปรากฏแนวคิดใหม่ได้แก่แนวคิดเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์

ตัวละครในช่วงนี้พัฒนาจากกรรมกร ชาวนา มาเป็น “นักธุรกิจ” ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากเรื่องสั้นของ อินทิ เดือนสะหวัน ตัวละครที่เป็นข้าราชการกลับมามีบทบาทอีกครั้ง ทั้งข้าราชการชั้นสูงและข้าราชการชั้นผู้น้อย นักเขียนจะเปรียบเทียบกลุ่มตัวละครทั้งสองเหมือนกับในเรื่องสั้นยุคที่ 2 คือข้าราชการระดับสูงเป็นผู้ที่คดโกงออกคำสั่งโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม

เช่นเรื่อง “แล้งนี้รันทคจริงหนอ” ของ *ขุนทะนง ชมไผ่น* เรื่อง “ควายโดยสาร” ของ *ไชสุวัน แพงพง* ข้าราชการชั้นผู้น้อยเป็นผู้ได้รับความขมขื่นในชีวิต อาจกล่าวได้ว่าวงจรของตัวละครเดิมหวนกลับมาอีกครั้ง

โครงเรื่องคลี่คลายจากโครงเรื่องแบบสูตรสำเร็จคือความขัดแย้งระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับส่วนรวมมาสู่ความขัดแย้งที่หลากหลายขึ้น เช่นความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ความขัดแย้งระหว่างความเจริญทางวัตถุกับจิตใจ ความขัดแย้งของชาวชนบทในสังคมเมืองหลวง จะพบว่าความขัดแย้งดังกล่าวเป็นความขัดแย้งที่เคยปรากฏมาแล้วในเรื่องต้นยุคที่ 2 และปัญหาก็เป็นปัญหาแบบเดิม อาจกล่าวได้ว่าเรื่องสั้นในช่วงนี้เป็นวงจรแบบเดิมที่เกิดขึ้นมาแล้ว แต่สภาพปัญหารุนแรงกว่าเดิม เรื่องสั้นในช่วงนี้มีการลงจบแบบไร้ทางออกหรือการปิดเรื่องแบบเปิด (Open End) นักเขียนมองว่าปัญหาเดิมที่ย้อนกลับมาในปัจจุบันไม่มีหนทางแก้ไขต่างจากเรื่องสั้นในยุคแรกนักเขียนหวังว่ายังมีหนทางในการแก้ไข ปัญหาที่ไร้ทางแก้ไขส่งผลให้เกิดความขมขื่นในชีวิตของประชาชน เรื่องสั้นยุคนี้สามารถสร้างความสะเทือนใจได้มากกว่าเรื่องสั้นในยุคที่ 2

กลวิธีในการเล่าเรื่องของเรื่องสั้นในยุคปัจจุบัน นักเขียนใช้สัญลักษณ์และการเล่าเรื่องโดยใช้มุมมองแบบปัจเจกบุคคล

มุมมองแบบปัจเจกบุคคลเริ่มปรากฏในเรื่องสั้นยุคที่ 2 นักเขียนต่างก็วิจารณ์สภาพสังคมในลักษณะที่เป็นความคิดเห็นส่วนตัวหรือนักเขียนแสดงความเป็นตัวตนออกมาในผลงานแล้วพัฒนามาเป็นมุมมองแบบสังคมนิยมในยุคที่ 3 และมุมมองแบบปัจเจกบุคคลย้อนกลับมาอีกครั้งในเรื่องสั้นยุคที่ 4 คือยุคปัจจุบันนักเขียนมองความเปลี่ยนแปลงของสังคมและตีความในมุมมองส่วนตัวพร้อมก็นำมาวิจารณ์ในเรื่องสั้นได้อย่างตรงไปตรงมา เช่นเรื่องสั้นลาวที่เขียนโดย *ขุนทะนง ชมไผ่น* ซึ่งเป็นนักเขียนที่รักความเป็นธรรม งานเขียนของเขามีลักษณะการวิจารณ์สูงและใช้น้ำเสียงที่รุนแรงกว่าเรื่องสั้นในยุคที่ 2 เหตุผลที่นักเขียนเขียนเรื่องสั้นวิจารณ์สังคมที่รุนแรงกว่าเดิม พวกเขาจึงต้องหาวิธีในการนำเสนอเรื่องสั้นโดยผ่านสัญลักษณ์ที่เป็นอุปมาอุปไมย

เรื่องสั้นในยุคปัจจุบันนักเขียนจะใช้ความสำคัญกับการใช้สัญลักษณ์เพื่ออธิบายแนวคิด เช่นเรื่องสั้นของบุญทะนง ชมไผฝน เรื่อง “จากแม่โขงถึงริมฝั่งเจ้าพระยา” เขาใช้สัญลักษณ์เพื่ออธิบายความเป็นหนึ่งเดียวของโลกยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้นักเขียนบางส่วนให้ความสำคัญกับสัญลักษณ์ที่เป็นปุคลาธิฐานเช่น ใช้สัตว์ที่เป็นปลาหรือแมลง นกและแม่น้ำเป็นตัวละครในเรื่อง ได้แก่เรื่องสั้นของ สมสุข สุขสวัสดิ์ บุญทะนง ชมไผฝน และ วิเศษ แสงศึกษา จะสังเกตว่านักเขียนจะใช้ตัวละครแบบปุคลาธิฐาน เมื่อต้องการวิจารณ์ระบบการเมืองในปัจจุบันและใช้น้ำเสียงที่รุนแรง พวกเขาจึงต้องใช้ตัวละครที่ไม่ได้เป็นมนุษย์ในการดำเนินเรื่องเพื่อความปลอดภัยของนักเขียนเอง เรื่องสั้นลาวก่อนจะตีพิมพ์ต้องผ่านการตรวจสอบจากรัฐบาลก่อน ถ้ารัฐบาลพบว่าเรื่องสั้นวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลจะไม่ได้รับอนุญาตให้ตีพิมพ์ลงตามหนังสือพิมพ์และวารสารหรือพิมพ์รวมเล่ม นักเขียนลาวที่เขียนวิจารณ์การเมืองจึงต้องวิจารณ์ผ่านการใช้สัญลักษณ์และตัวละครแบบปุคลาธิฐาน

นักเขียนบางส่วนกลับมาให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกและจิตใจของมนุษย์ ได้แก่ เรื่องสั้นของ อุทิน บุญยาว และ วิเศษ แสงศึกษา การเขียนเรื่องในลักษณะดังกล่าวบ่งบอกถึงการกลับไปสู่ความเรียบง่ายแบบสังคมลาวดั้งเดิม

แนวคิดเรื่องสั้นลาวในยุคปัจจุบันมีความเป็นสากลมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องสั้นในยุคที่ 3 นักเขียนในยุคปัจจุบันแสดงถึงแนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัญหาในสังคมเมืองหลวง การฉ้อราษฎร์บังหลวง และอีกหลายปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

แนวโน้มของเรื่องสั้นลาวในอนาคตยังคงมีลักษณะที่สะท้อนภาพปัญหาใหม่ในสังคมอย่างต่อเนื่องและมีการวิจารณ์มากขึ้น แนวโน้มที่นักเขียนลาวให้ความสำคัญได้แก่เรื่องสั้นแนวอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเรื่องสั้นสำหรับเยาวชนซึ่งในขณะนี้เริ่มมีการตีพิมพ์ออกสู่สายตาประชาชนบ้างแล้ว รวมทั้งอาจจะมีนักเขียนลาวส่งผลงานตีพิมพ์ในเมืองไทยมากขึ้น

การศึกษาพัฒนาการเรื่องสั้นลาวตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่ง พ.ศ. 2540 เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดและความสัมพันธ์กับสังคมจะพบว่าแนวคิดในเรื่องสั้นลาวมีความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมอย่างเด่นชัด ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการศึกษาค้นคว้าเรื่องสั้นลาวในช่วงดังกล่าวหรือบางช่วงพร้อมทั้งเปรียบเทียบกับเรื่องสั้นไทยหรือ

เรื่องสั้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในลักษณะของการกำเนิดและพัฒนาการเพื่อจะได้มองเห็นและเข้าใจเรื่องสั้นไทยได้ชัดเจนขึ้น